

■ COLUMNA

Il modus da las ideas fixas

DA MARIA CADRUVI, RUSCHEIN

Questas reclamas en la televisiun – quai è gea da fugir – quai vegn tut da l’America», pretenda in enconuschent da mai. «Nus na vivain betg en ina democrazia en Svizra – nus vivain en ina dictatura da scumonds», manegia in auter enconuschent da mai. «La glieud da Ruschein è faussa – stos far stim ina giada – i discurren davosvi tut auter che cun tai en fatscha», insista in terz enconuschent da mai.

Pertge essan nus carstgauns uschè gugent en il modus da las ideas fixas? Questa dumonda m’occupescha. Betg en il senn ch’ella ma turmentass. Ella è simplamain interessanta. Sch’jau rimnass durant in entir di tut las ideas fixas cun las qualas jau vegn confruntada – era cun mias atgnas – lura dess quai in brav chanaster plain. Pia sto quai ch’jau numnel «funcziunar en il modus da las ideas fixas» avoir tscherts avantatgs.

In è franc quel dal spargnar – spargnar energias, inconscientamain. Patratgar sez è per ordinari numnadamain cumbinà cun lavur. Plinavant ristg ins da sefar malvis cun dubitar, cuntradir e metter en dumonda. Da l’altra vart,

cun mantegnair e propagar ideas fixas fan ins part dad ina gruppa ch’ha las medemas ideas fixas sco ins sez. Questa cuminanza dat l’impressiun da segirtad e da protecziun. E per finir han ins il sentiment dad avoir orientaziun e controlla, perquai ch’ins sa gea exact co il mund funcziuna. Quests quatter avantatgs n’èn betg da sutvalitar: Spargnar energias, evitar dad esser malvis, segirtad grazia a la cuminanza e savair co las chaussas èn.

Tge fashessas lura ti cun tut questas reclamas en la televisiun?», dumond’jau mes enconuschent. El ha immediat ina resposta: «Far in program da televisiun sulettamain cun reclamas!» – «E ti craiss ch’insatgi guardass quest program e che las fatschentas avessan interess da plazzar là lur reclamas?» – «Tge sai jau! Ma quai vegn tut da l’America.»

Cun discutir cun l’auter enconuschent vegn jau a savair ch’el haja gi pliras giadas en sia vita in avantatg cun betg sa tegnair vi da scumonds. El raquinta quai cun ina gli-schur ch’exprima satisfacziun e malizia en sia fatscha. Ma el insista: «Nus vivain en ina dictatura da scumonds.» Nus ans cunvegnin lura, cun in surrir, ch’ils scumonds sez fissan tut en urden – els stuessan simplamain valair mo per ils auters. La discussiun cun mes terz enconuschent va a fin senza cunvegnas e senza surrir. «Gea, èn lura propi tut quels da Ruschein fauss?» vi jau savair. – «Tuts betg, ma ils blers.»

Sch’i gress dad actualisar il sistem en noss tscharvè sche fiss jau per installar sper il modus «ideas fixas» er anc l’opziun «autras pussaivladads» – quai sco invit a la libertad da savair eleger. Ma sche ina persuna è ventiraivla cun la tenuta ch’il magiel saja adina mez vid enstagl da mez plain, lura è quai sia chaussa. Persvader ella dal cuntrari fiss numnadamain sco dad implantar in’altra idea fixa. Mintgatant è il magiel mez plain – e mintgatant è el propi mez vid.

maria.cadruvi@spin.ch